TEXT A FOTO: ALEŠ RUDL

Nerudova hrušeň na Petříně je spojována s básníkem Janem Nerudou.

Stabilní označení Heroldovy lípy na Praze 10 je zárukou, že informace o významu bude zachována pro řadu dalších generací.

ZA POSELSTVÍM VÝZNAMNÝCH STROMŮ

Nejen stromy památné, ale též stromy významné si zaslouží náležitou pozornost, úctu a ochranu. Před nedávnem byla zpřístupněna na webu „Pražské památné stromy" – www.prazskestromy.cz databáze významných stromů Prahy, ukazující pozoruhodné stromy metropole. Vznikl i letáček ve formě skládačky „Významné stromy kolem nás" vydaný Agenturou Koniklec, který celé téma podrobně představuje.

Při našich procházkách, cestách do školy, do zaměstnání nebo při rekreačních aktivitách potkáváme stovky stromů. Málokdy se však zamyslíme nad tím, kdo je vysadil, nebo jestli zrovna daný strom je něčeho připomínkou.

Přitom stačí zapátrat v místních kronikách či se zeptat pamětníků a rázem se můžeme dozvědět zajímavé okolnosti, které nám byly dosud utajeny.

Za významné stromy jsou považovány dřeviny spojené s důležitou událostí, s poselstvím určité historické skutečnosti nebo místa, na němž rostou.

Staré a mohutné stromy bývají za památné stromy vyhlašovány celkem hojně, ale mladší jedinci, kteří rovněž nesou historický náboj, nebo byli vysazeni při nějaké pozoruhodné události, už bývají vyhlašováni spíše výjimečně.

Obecně se může říci, že významné stromy jsou čekateli na vyhlášení za památné stromy. Ochrana takových čekatelů je jen základní, avšak do budoucna mají velký potenciál.

VYHLEDÁVÁNÍ VÝZNAMNÝCH STROMŮ

Prvním krokem k vyhledávání významných stromů je seznámení se s tématem a se základními informacemi o dřevinách. Následným krokem jsou pochůzky v terénu, při nichž si všímáme především solitérních jedinců, dřevin u křížků, kapliček a dalších sakrálních staveb. Neopomíjíme ani mladší jedince na důležitých místech, například na návsích, u pomníků, před významnými budovami atp. Další fází je studium kroniky a jiných archivních materiálů, včetně rozhovorů s pamětníky. Získané informace nás mohou nasměrovat zpět do terénu a dostat na místa, kterým jsme dosud nevěnovali příliš velikou pozornost.

OZNAČENÍ A OCHRANA VÝZNAMNÝCH STROMŮ

Teprve vhodným označením se informace o důležitosti dostanou do širšího povědomí a strom se stává rázem celospolečensky atraktivnější a hodnotnější. Nově na něj může být pohlíženo jako na cenný prvek parkové úpravy a není již „běžnou zelení". Aby se informace o historii a významu uchovávaly po generace, je potřeba, aby příslušné označení bylo trvanlivé, pevně ukotvené a odolné proti počasí a vandalismu. Tyto vlastnosti nejlépe splňuje označení vytesané do kamene nebo kovová destička s vyrytým textem umístěná na stabilním stojanu.

K tomuto stabilnímu označení můžeme přidat ještě další informace v podobě nejrůznějších doplňkových tabulí. Na nich může být rozsáhlejší text doplněn fotografiemi a dalšími zajímavostmi.

Ochrana a hodnota stromu se také zvýší vybudováním nejrůznějších plůtků a ohrádek, které zabrání sešlapu v bezprostředním okolí kmene a zajistí i potřebnou mechanickou odolnost. Materiál volíme s ohledem na okolí, přičemž dbáme na funkčnost provedení. Plůtky umísťujeme tak, aby nebyl poškozen kořenový systém stromu, tj. v dostatečné vzdálenosti od kmene. Estetičtěji působí oplocení do kruhu, ale vždy záleží na konkrétním místě a jeho architekto-nických prvcích.

Pokud v daném místě není plůtek vhodný, můžeme strom obklopit záhonem a následně přikročit k výsadbě poléhavých či plazivých keřů, které spolehlivě zabrání dalšímu zhutnění či poškození báze kmene.

Na Pražském hradě na Masarykově vyhlídce roste Masarykova lípa.

DATABÁZE VÝZNAMNÝCH STROMŮ PRAHY
je umístěna na webu www.prazskestromy.cz
K 23.3.2014 obsahovala 50 položek, které dohromady tvoří 204 stromů.
Nejpočetnější položkou je Alej osobností v Evropské ulici zahrnující 90 stromů.
Nejmladším významným stromem databáze je Lípa republiky v Běchovicích, která byla vysazena 19.10.2013.Nejmohutnějším stromem databáze je Jasan ztepilý v Motole, jehož obvod kmene měří úctyhodných 527 cm a patří tím k nejmonumentálnějším jasanům u nás. Nejnovějším stromem v databázi je Lípa sousedství u Sobína, která byla v roce 2006 vysazena na hranici Prahy a Středočeského kraje.

VÝSADBA A PÉČE O VÝZNAMNÉ STROMY

Péče o významné stromy by měla být odborná a neměla by být podceňována. Hlavně u mladších či dokonce nově vysazených jedinců je důležitá správná povýsadbová péče. Při její absenci se v pokročilejším věku u dřevin vyskytují nejrůznější růstové defekty a následná péče je mnohem nákladnější a nese více rizik. Cílem pravidelné péče je umožnit stromu co nejdelší život na stanovišti a jeho zachování pro budoucí generace. Je doporučeno se držet arboristických standardů, které vydává Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

VYSAĎTE VÝZNAMNÝ STROM

Celá řada stromů se stává významnými už při jejich zasazení. Proto pokud v obci nemáte významný strom, tak stačí počkat na důležité výročí, ať už ve vztahu k založení obce, výročí místního sboru nebo oddílu či výročí vzniku republiky, vstupu do Evropské unie atp. Při tomto aktu je potřebné vše důkladně zaznamenat, zdokumentovat a následně strom řádně označit, aby informace o významu daného jedince vstoupila do všeobecného povědomí.

EVIDENCE VÝZNAMNÝCH STROMŮ

Na rozdíl od památných stromů jsou významné stromy evidovány jen zřídka. Záleží zde pouze na dobrovolnosti a vlastní iniciativě úřadů, aktivních občanech nebo místních spolcích.

Databázi významných stromů má na svých internetových stránkách například město Jablonec nad Nisou – nebo jsou významné stromy nově evidovány v celopražské databázi na webu www.prazske stromy.cz. Ta měla na konci dubna letošního roku celkem 50 položek významných stromů, které dohromady obsahovaly 204 stromů. Každá položka v databázi zahrnuje základní údaje o hodnotné dřevině (název, druh, lokalitu, polohu GPS, obvod kmene, výšku stromu, zdravotní stav), dále je vyzdvihnut význam dřeviny a odhadované stáří. Nebyly opomenuty ani návrhy na doporučené způsoby ochrany.Text vždy doplňuje fotografie popisované dřeviny. Při vytváření databáze bylo spolupracováno

Vlevo nahoře občané Běchovic sázejí Lípu republiky na počest 20. výročí vzniku ČR (19. 10. 2013).

Nahoře Lípa svobody ve Vysočanech byla vysazena v roce 1928.

Lípa Evropy v Hostivaři připomíná počátek vzniku EU a integraci ČR do Evropské unie.

s místními pamětníky, kronikáři, dendrology, městskými částmi. Na některé stromy také upozornili sami čtenáři výše zmíněného webu. S velkým zájmem veřejnosti se setkala i soutěž „Objevme významné stromy“, jejímž cílem je rozšíření databáze významných stromů. Přestože soutěž končí v polovině dubna i nadále jsou vítány tipy na další pozoruhodné stromy. Každý dobrý návrh, který bude zařazen do databáze, bude oceněn.

PŘÍKLADY VÝZNAMNÝCH STROMŮ V PRAZE

V databázi významných stromů metropole můžeme najít například lípy svobody, lípy republiky, lípu Evropy, stromy pojmenované po význačných osobnostech, krajinné dominanty, stromy pozoruhodné svým věkem a vzrůstem, zajímavé dendrologické taxony a další dřeviny zasazené na počest důležitých událostí nebo připomínající historické momenty. U vybraných stromů z databáze jsou v současné době umisťovány tabulky s QR kódy, pomocí nichž se majitelé chytrých

Hrušeň obecná na Vítězném náměstí v Dejvicích je pozůstatkem někdejší ovocné alej.

Dole lípa republiky v Klementinu byla vysazena 28.10.1968 na výročí vzniku ČSR.

telefonů mohou dozvědět přímo v terénu zajímavosti k jednotlivým dřevinám. Výhodou takovéhoto označení je možná pravidelná aktualizace a doplňování obsahu textu a fotografií.

Lípa Evropy v Hostivaři

V pražské Hostivaři na travnaté ploše mezi ulicemi Hostivařská, Švehlova a Hornoměcholupská roste pozoruhodná Lípa Evropy. Byla vysazena 9. května 2000 na počet Evropského dne v Praze, který byl uspořádán k 50. výročí od podpisu tzv. Schumannovy deklarace mezi Francií a Německem, která je považována za počátek evropských integračních snah. Lípu vysadil tehdejší starosta Prahy 15 Jan Nádvorník za pomoci Ing. Ivana Holešinského (tehdejšího vedoucího odboru životního prostředí na Praze 15). V tento den byla vydána i poštovní známka v hodnotě 9 Kč - Společná známka Evropy - EUROPA 2000 - Budování Evropy. Zdravotní stav lípy je dobrý a za několik let bude skutečnou krajinnou dominantou.

Jilm Na Zátorách v Holešovicích

V Holešovicích v prostorách u konečné autobusů můžeme nalézt statný jilm vaz. Ten je dosud živou připomínkou někdejších starých Holešovic (čtvrť Zátory), která byla v tichosti zbourána v roce 1978, aby otevřela prostor pro vybudování stanice metra, autobusového terminálu a vlakové stanice Praha-Holešovice. Strom byl v minulosti součástí aleje, která vedla ulicí Na Zátorách, jejíž existence byla demolicí domů ukončena (pojmenování zůstalo jen v úseku mezi komunikacemi Plynární a Partyzánská). Název ulice a celé čtvrti s malebnými domky byl odvozen od zátvor, které značily nízký břeh zadíraný při jarním tání ledovými krami.Vzhledem ke svému poselství a mohutnosti by bylo žádoucí, aby byl pražským magistrátem vyhlášen za památný strom. Ovšem snad nejmohutnější jilm v Praze nalezneme v Kolovratech v ulici Do Lipan. Tamější jedinec má obvod kmene zhruba 370 cm a pro svůj nadprůměrný vzrůst a věk by měl být rovněž vyhlášen za památný strom. I tento jilm se může pyšnit zařazením do databáze významných stromů.

Alej osobností v Evropské ulici

Na Praze 6, ve středovém pásu ulice Evropská, kousek od konečné tramvají Divoká Šárka, najdeme dosud nejpočetnější skupinu pražských významných stromů. Tvoří je Alej osobností čítající 90 platanů, které byly vysazeny k výročí 90 let Prahy 6 a dostaly pojmenování po významných lidech, kteří v Praze 6 žili nebo jsou s ní spojeni svým dílem. Každý ze stromů nese jméno významné osobnosti, dva stromy se jmenují po dvojici. Platanovou alej dotváří informační systém, pomocí něhož se dozvíte jména jednotlivých osobností. Slavnostní odhalení aleje proběhlo 4. září 2010.

Lípa republiky v Klementinu

V samotném centru města na Praze 1 přímo u astronomické věže v Klementinu roste na travnaté ploše pamětihodná lípa. Její nápadně rovný kmen zdvihá trojúhelníkovou korunu, která se natahuje za sluncem. Lípa je důležitou připomínkou naší historie. Byla slavnostně vysazena 5. listopadu 1968 na počest 50. výročí vzniku Československé republiky. Z dochovaných fotografií archivu Národní knihovny ČR se podařilo dopátrat, že lípu vysadil tehdejší ředitel Státní knihovny ČSR PhDr. Josef Vinárek společně s dalšími zaměstnanci knihovny za účasti početného publika. Vinárek se narodil v roce 1920 v Chlebičově na Opavsku. Již od dětství měl dvě velké vášně – knihy a křížovky a hádanky. Osmileté období (1962 – 1970) jeho působení ve funkci ředitele naší největší knihovny po druhé světové válce patří nesporně k nejúspěšnějším etapám její historie. Lípa je zároveň téměř 50 let svědkem teplotních rekordů, které zde v posledním desetiletí padají stále častěji. Nejchladnější den lípa zažila rok po své výsadbě, kdy 22. 12. 1969 bylo mínus 20,0 ºC. Tím pro ni dosud nejteplejším dnem se stal 27. červenec 1983, kdy musela přežít 37,8 ºC. Je až obdivuhodné, že lípa zvládá růst na tak exponovaném místě ve středu města. V astronomické věži Klementina začala meteorologická pozorování v polovině 18. století. Systematicky jsou zaznamenávána od roku 1775, což zajistilo nejdelší souvislou řadu pozorování na světě.

Lípa svobody ve Vysočanech

Budete-li mít cestu na Prahu 9 do Vysočan, tak nedaleko stanice metra B Vysočanská před budovou gymnázia v Sokolovské ulici roste význačná Lípa svobody. Byla zasazena žáky vysočanské školy za účasti představitelů vysočanské radnice 27. října 1928, v předvečer desetiletého výročí vzniku naší republiky. Sazenice lípy byla pořízena nákladem majitele restaurace U lípy, kde bylo připraveno pro účastníky i malé občerstvení. Dnes prostranství pod lípou slouží především k odpočinku studentům tamější školy.

Hrušeň obecná na Vítězném náměstí

Na Praze 6 v Dejvicích na Vítězném náměstí roste nápadná krajinná dominanta. Tou je hrušeň, která je posledním stromem, jenž zůstal zachován z někdejší ovocné aleje vedoucí ke kostelu sv. Matěje. Alej padla zřejmě počátkem 60. let minulého století při výstavbě areálu vysokých škol. Zajímavostí také je, že alejí s křížovou cestou chodili účastníci první jarní poutě v Praze – Matějské. Vzhledem k posunu charakteru pouti od náboženského k zábavnímu a zvýšení počtu účastníků byla pouť postupně posunována níže do Dejvic až na Vítězné náměstí. Kvůli výše zmíněné výstavbě budov byla nakonec přesunuta do Holešovic na výstaviště, kde se koná dodnes. Hrušeň tedy není významná jen svým vzrůstem a věkem, ale též připomíná historické souvislosti. Pro svoji hodnotu a statný vzrůst má nejlepší předpoklady, aby byla vyhlášena za památný strom.

www.prazskestromy.cz